

Робоча нарада Ради директорів бібліотек – членів МАН

У вересні 1993 р. академії наук суверенних держав, утворених на території колишнього Радянського Союзу, а також Академія наук і технологій Соціалістичної Республіки В'єтнам створили Міжнародну асоціацію академії наук (МАН). На правах спостерігачів до неї ввійшли академії наук країн Балтії, Словачії, Чеської республіки.

Основною метою цієї неурядової міжнародної самоврядувальної організації є відновлення втрачених наукових зв'язків, вирішення найсуттєвіших наукових проблем, збереження інтелектуального й науково-технічного потенціалу своїх країн, законодавче закріплення науки як найважливішого державного пріоритету.

Оскільки однією з провідних проблем підтримки життєдіяльності науки є її інформаційне забезпечення, при асоціації створено Раду директорів наукових бібліотек (НБ) та науково-інформаційних центрів (НІЦ) академії наук – членів МАН. До Ради ввійшли директори НБ академії наук Азербайджану, Білорусі, Вірменії, Грузії, Казахстану, Киргизстану, Молдови, Росії, Таджикистану, України та директори п'яти НІЦ – Всеросійського інституту наукової і технічної інформації (ВІНІТІ), Інституту наукової інформації з суспільних наук (ІНІСН) (Росія), Інституту проблем реєстрації інформації НАН України, Казахстанського ДНТІ Міністерства науки – АН Республіки Казахстан, Центру наукової інформації в галузі гуманітарних наук АН Республіки Молдова. Головою Ради директорів обрано генерального директора НБУВ академіка НАН України О.Онищенка.

Згідно з «Положенням Про Раду директорів...», її основними завданнями є:

- визначення пріоритетних напрямів та координація інформаційної взаємодії НБ і НІЦ національних АН;
- вироблення механізмів регуляр-

ного обміну інформаційними матеріалами, взаємовикористання інформаційних ресурсів для оптимальної організації інформаційного забезпечення науки в академіях – учасницях МАН;

- організація обміну продуктами професійної наукової та інформаційно-бібліографічної діяльності бібліотек й інформаційних центрів, підготовка спільних інформаційних видань;

- розвиток міжнародних наукових зв'язків з бібліотеками та інформаційними закладами світового співтовариства.

При Раді директорів створено постійні робочі комісії за основними напрямками діяльності НБ та НІЦ, зокрема з питань: формування фондів; бібліотечно-інформаційного обслуговування; нових інформаційних технологій; збереження і реставрації фондів; професійних комунікацій.

У 1996–1997 рр. налагоджено регулярний обмін науковими журналами між центральними бібліотеками АН – членів МАН. Деякі бібліотеки за домовленістю розпочали обмін науковими монографіями.

У жовтні 1997 р. відбулася робоча нарада Ради директорів, приурочена до Міжнародної наукової конференції «Проблеми вдосконалення каталогів наукових бібліотек».

У процесі обговорення найважливіших аспектів інформаційного забезпечення наукових досліджень було виділено три рівні проблем: 1) ті, розв'язання котрих вимагає прийняття міждержавних угод і рішень; 2) які може вирішити Рада МАН; 3) що розв'язуються поєднанням зусиль працівників інформаційно-бібліотечної сфери держав.

До перших належить прийняття нормативних актів, внесення змін до податкового та митного законодавства, що забезпечить безкоштовний ввіз і вивіз літератури й інших матеріалів для бібліотек, пільгові поштові послуги тощо.

Намітилося кілька підходів до вирішення проблеми обміну обов'язковими примірниками наукової літератури країн співдружності. Поряд з ідеєю виділення кожною з держав центральної академічній бібліотеці достатньої для обміну кількості безплатних обов'язкових примірників, що вимагає закріплення цього положення в законах про обов'язкові примірники всіх країн, як реальніша розглядалась ідея створення при цих книгозбірнях колекторів наукової літератури, котрі б забезпечували замовлення й придбання у видавництвах та розсилку наукової літератури для

бібліотек академії – членів МАН. Проблема, яку, на думку учасників наради, необхідно ставити перед Радою МАН – підтримка проектів і програм, що потребують додаткового фінансування. Це, наприклад, програма допомоги бібліотекам держав Центральної Азії та Кавказького регіону в автоматизації бібліотечних та інформаційних процесів, у створенні рівних можливостей для обміну інформацією, зокрема обладнання академічних бібліотек Азербайджану, Грузії, Киргизстану, Таджикистану, Туркменістану та Узбекистану електронною поштою. Це й фінансування розробки таких життєво важливих тем, як «Розвиток міжбібліотечного абонементу бібліотек академії наук – членів МАН», «Оптимальне формування передплати наукової бібліотеки», організація семінарів з питань обміну інформаційними технологіями, організація інформаційної підтримки найважливіших міжнародних наукових програм і проектів.

Найчисленнішими були пропозиції щодо консолідації зусиль у щоденній інформаційно-бібліотечній роботі академічних НБ та НІЦ. Вони включали обмін книгами на основі двосторонніх угод між НБ (за якими, наприклад, обмінюються академічні бібліотеки Литви й Білорусі, Білорусі та України, України й Узбекистану); обмін книжковими виставками, література для яких добирається з урахуванням побажань країни, що замовляє виставку і після експонування закуповується країною-замовницею; обмін інформацією про надходження нової літератури до фондів бібліотеки; надання доступу до поточних і ретроспективних бібліографічних покажчиків, зокрема електронних покажчиків національної бібліографії; обмін електронними версіями книг, журналів і газет; обмін інформацією про наявні електронні БД (вітчизняні та зарубіжні). Особливо цінним учасники наради вважають обмін створеними в бібліотеках інтелектуальними БД, приміром, з питань консервації документів, передового бібліотечного досвіду тощо.

Після презентації Web-серверу НБУВ було вирішено виставляти на Web-серверах наукових бібліотек академії наук наявну в цих установах найзначущу інформацію про регулярний обмін Web-сторінками про новини бібліотечного життя.

Для оперативного розв'язання найскладніших, дискусійних теоретичних і практичних питань систематизації, каталогізації, інформаційного обслугову-

вання, автоматизації, управління про- водитимуться телеконференції фахівців.

Учасники наради підкреслювали не- обхідність зміцнення професійних зв'язків, впровадження найрезультативніших форм професійних комунікацій. Зокрема, намічено поновити видання збірника наукових праць академічних бібліотек і науково-інформаційних центрів, видавати інформаційний бюлетень Ради директорів, виставляти на Web-серверах бібліотек фахові журнали своїх країн, друкувати випуски журналів чи бюлетені, присвячені досягненням бібліотечної справи. Обговорювалися практичні аспекти обміну спеціалістами, проведення спільних семінарів, здійснення багатосторонніх і двосторонніх дослідницьких програм.

Засідання Ради директорів надалі проводитимуться на базі різних бібліотек. Як правило, вони будуть приурочені до важливих ювілеїв, наукових нарад тощо.

*Алла Свобода,
секретар Ради директорів
наукових бібліотек та
інформаційних центрів академії
наук - членів МААН*

Перспективні на- прями розвитку в Білорусі бібліотеч- но-інформаційної освіти

У міжнародному семінарі, що відбув- ся 29-31 жовтня 1997 р. в Мінську, взяли участь відповідальні працівники посольств ФРН та США в Білорусі, керівники Інформаційного центру США, директор бібліотеки Гете-Інституту* в Мінську, викладачі Мінського держав-

* Завдяки фінансовій підтримці Гете-Інституту в Києві для участі в семінарі було запрошено й автора даної публікації.

ного університету культури, провідні спеціалісти великих бібліотек міста.

Було заслухано доповіді: «Стан бібліотечної інформаційної освіти в Німеччині» (доктор, професор, ректор Вищої школи бібліотекознавства та інформації (ВШБІ) м.Штутгарта Петер Водосек); «Стан системи бібліотечно-інформаційної освіти в США» (професор Школи інформаційних наук коледжа громадських зв'язків і політики ім. Рокфелера університету в Олбані - штат Нью-Йорк - Річард Халсей).

П.Водосек проаналізував бібліотечну систему Німеччини, роль національних бібліотек в організації інформаційно-бібліографічного обслуговування громадян, значення публічних бібліотек у задоволенні інформаційних та культурних потреб, організацію бібліотечно-інформаційної освіти. Доповідач висвітлив досвід ВШБІ. Нині там навчається 600 курсантів. Щорічний набір на факультети інформаційного менеджменту, публічних і наукових бібліотек становить відповідно 35, 115 і 35 осіб. У школі викладають 30 професорів, майже стільки запрошених фахівців із бібліотек та інших інформаційних установ, а також зарубіжних доцентів, котрі читають різні спеціальні курси. Функціонує бібліотека, фонд якої налічує 50 тис. монографій, 300 поточних журналів, брошур, мікрофіш, компактних і оптичних дисків, працюють центри аудіовізуальних засобів масової інформації та електронно-обчислювальний, адже студентам необхідні навички колективної діяльності, орієнтація в соціальній сфері, вони повинні творчо мислити, вміти використовувати найновіші інформаційні технології, виявляти ініціативу в прийнятті управлінських рішень.

В останні роки значна увага приділяється співробітництву з країнами Центральної та Східної Європи. Служба академічних обмінів і Міністерства науки, досліджень і мистецтва землі Баден-Вюртемберг надають стипендії для проходження стажування студентів із Росії, Угорщини.

Вищі бібліотечні школи функціонують також у Берліні, Бонні, Гамбурзі, Ганновері, Лейпцізі, Кельні, Франкфурті, Мюнхені, Потсдамі.

Р.Халсей розповів про систему американських бібліотек. Серед них шкільних - 71%, публічних - 14%, спеціальних - 9%, академічних - 49%, урядових - 2%. У шкільних та публічних бібліотеках працюють фахівці лише з вищою спеціаль-

ною освітою. Бібліотекарів, які працюють в університетських бібліотеках, за статусом прирівняно до професорів. Щодо бібліотечно-інформаційної освіти, то в університетах США існує три ступені професійної освіти: бакалаврат, магістратура, докторантура (аспірантура).

У рамках семінару проведено засідання «круглих столів»: «Сучасний спеціаліст: вимоги до професії і кваліфікації»; «Навчальний план: зміст і структура»; «Особливості методики викладання спеціальних дисциплін»; «Міжнародне співробітництво в галузі бібліотечно-інформаційної освіти».

Учасники семінару ознайомилися з підготовкою бібліотечних кадрів у Мінському держуніверситеті культури, прийняли рекомендації щодо розширення і зміцнення зв'язків між вузами різних країн.

Автором досягнуто домовленості з деканатом факультету бібліотечно-інформаційних систем про обмін студентами (для навчання і для проходження практики), навчальними планами, програмами, посібниками, підручниками, науковими збірниками.

Аналогічні зв'язки будуть встановлені зі штутгарською ВШБІ.

Доцільно було б аналогічний семінар провести в Києві, а також з питань бібліотечного менеджменту, нових технологій бібліотечно-бібліографічного обслуговування громадян.

*Василь Бабич,
к.і.н., проф. КДУКМ*

Міжнародний семі- нар у Ростові-на- Дону (Росія)

У відповідності з міжнародною програмою «Професійний розвиток російських і українських бібліотекарів» (див.: Бібл. вісн. - 1996. - №1) 3-6 листопада 1997 р. в Ростовській державній публічній бібліотеці (РДПБ) для бібліотекарів Півдня Росії відбувся російсько-український навчальний семінар «Бібліотеки: нові часи, нові можливості».